

Reactie prof. Jan Stoop op interview met kardinaal Eijk in Trouw van 26 januari 2018 'De paus moet duidelijkheid scheppen over hertrouwde katholieken'

In Trouw van 26 januari werd een interview van Stijn Fens met kardinaal Eijk gepubliceerd; daarin kwam ook de positie in de katholieke kerk van gescheiden gelovigen die hertrouwd zijn aan de orde, een situatie waarover onder kerkelijke gezagsdragers veel te doen is. Eijks standpunt is duidelijk: het geldig kerkelijk gesloten huwelijk is onontbindbaar. Is men, na juridische scheiding, opnieuw voor de wet getrouwd dan mag men niet meer deelnemen aan de eucharistische maaltijd omdat men dan in doodzonde verkeert. Het standpunt van Franciscus is wat dat betreft ook duidelijk maar wat moeilijk uit te leggen aan een statisch en daarmee 'wettisch' denkend mens: een kerkelijk huwelijk is in principe onontbindbaar, maar wordt gesloten tussen twee levende en in ontwikkeling zijnde mensen; dat proces is als zodanig dynamisch van aard; het kan zich in een uiterst negatieve richting ontwikkelen waardoor de betrokkenen in hun menselijke existentie bedreigd worden; de kerk mag hen niet in de steek laten wanneer zij uit elkaar gaan omdat de basis van hun samenzijn (liefde) onherstelbaar beschadigd is. Het gaat bij de geboden hulp met name om het beschikbaar stellen van sacramenten, bij uitstek van het sacrament van de liefde, de eucharistie.

De positie van Eijk lijkt eenvoudig: de codex vertelt heel precies wat hij doen moet en dat spaart hem heel wat hoofdbrekens. De positie van Franciscus lijkt moeilijk, gezien het dilemma waarvoor hij geplaagd wordt: enerzijds een kerkelijke richtlijn vastgelegd in het kerkelijk wetboek (codex); anderzijds het feit dat bij hem de pastorale zorg voor de betrokkenen voorop staat; het gaat hem om de hoop en het verlangen dat mensen in welke gebrekkige situatie dan ook gelukkige mensen mogen zijn. Hij heeft allereerst oog voor het welzijn van mensen en volgt zodoende het voorbeeld van Jezus van Nazareth die de overspelige vrouw uit de opperste nood redt, de wet beaamt maar de vrouw beoordeelt met liefdevolle barmhartigheid.

Niemand zal betwisten dat in het algemeen liefde aan een huwelijk ten grondslag ligt. Over waar het dan om gaat hebben talloze denkers zich sinds mensenheugenis gebogen. De Oude Grieken gebruikten voor deze liefde het woord eros; in de vroeg-christelijke tijd kwam ook het woord agapè daarvoor in gebruik en kreeg de overhand gezien de toentertijd specifiek seksuele associatie verbonden aan het woord eros.

De negatieve benadering van de seksuele aspecten, die aan liefde eigen zijn, is niet in de laatste plaats aan Augustinus te danken. Wanneer Eijk over het burgerlijk huwelijk van gehuwd gescheidenen spreekt als over 'een vorm van gestructureerd en geïnstitutionaliseerd overspel' dan blijkt Augustinus' negatieve opvatting over seksualiteit door te werken binnen de kerk tot op de dag van vandaag. De laatste 75 jaar heeft zich wat dit betreft zowel in de filosofie als de theologie een belangrijke ontwikkeling voorgedaan.

De filosoof en theoloog Jean-Luc Marion en de theoloog Benedictus XVI, aan wiens orthodoxie niet hoeft te worden getwijfeld, hebben in 2003 c.q. 2005 beschreven dat eros en agapè twee aspecten van menselijke liefde zijn die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Grote filosofen als Von Hildebrand, Buber, Levinas en anderen hebben bovendien duidelijk gemaakt dat deze liefde ook een absolute voorwaarde is voor de uitrijping van de mens tot volwassen persoon, die dan ook aan niemand mag worden ontzegd.

Gelukkig is deze ontwikkeling (evolutie) in het denken over liefde aan paus Franciscus niet voorbijgegaan. Nu de medewerkers van de paus in het Vaticaan en elders in de wereld nog.

